

Die Metamorphosen im Leseverhalten an Beispielen aus Bulgarien

Dozent Dr. Milena Tzvetkova, Universität Sofia

Seminar „**Lesen in der Epoche der Neuen Medien**“
Goethe-Institut Bulgarien

2. Dezember 2010

УВОД

Обичам да размишлявам как „четенето” преди 20-40 години изобщо не беше обект на дебати. Какъв ни беше проблема – книги достатъчно, вземаш, четеш, какво толкова? И все по-интересно ми става как наближава времето, когато отново „четенето” няма да е важна тема.

Защо ли?

Обективните обстоятелства за развитие на четенето са все по-благоприятни. С което се обезсмислят три от типичните дискусии за четенето – за плурализма на форматите и инструменталните алтернативи на хартиените книги, за достъпността на материалите за четене и за въпроса какво да се чете.

Но има един въпрос, който непрекъснато поддържа изследователското ми напрежение. И той е: *възможно ли е да се провери детайлно и персонално нивото на читателската култура на абсолютното население на една държава*?

Ръководи ме теоретичното основание, че процесът „четене" е немасова, непублична и асоциална културна практика и че нейната качествена картина трудно ще се прояви чрез средностатистически показатели.

Четенето е асоциална дейност, защото се извършва в самота и уединение, реализира се невидимо (в черепната кутия) и поради това е неконтролируемо и невидимо за социологическия поглед. За задълбоченото четене, като при всяко интелектуално действие, е характерно "**спиране на поведението**", забавяне, отлагане на реакциите (теза на социолога Джордж Хърбърт Мийд в монографията му „*Разум, аз & общество*", 1997, с. 361). Задълбоченото пълноценно четене е процес на самообщуване, извършващо се в "**социална изолация**", при което се ограничава количественото участие на субекта в социалния живот и се "забавя темпа на усвояване на социалните факти" (теза на културолога Иван Стефанов в монографията му "*Между сериозното и развлекателното изкуство*", 1988, с. 44). Усамотеното четене представлява **загуба на социално време** и на интелектуална енергия на обществото, следователно е **социално неефективно** (това е твърдение на социолога Стефан Каменов в монографията му "*Книгата и четенето*", 1988, с. 7).

Ръководи ме и предупреждението на френския социолог на книгата и четенето Робер Ескарпи, че „*социалните аспекти на потреблението все още не са четене*”.

Ако не се признава субективността и неизмеримостта на читателското поведение и ако не съществува консенсус, че читател не е социална категория, още по-малко "социална роля", означава, че толерираме евентуалните дисфункции в социологическата картина на четенето.

Със съзнанието за утопичността на идеята за детайлната проверка на читателската култура на българите, преди четири години (2006 г.) реших да експериментирам и да провеждам ежегодно и непрекъснато проучване с участието на студентите по книгоиздаване във Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет.

Темата, която формулирах, е „*Чете ли моята микрогрупа?*". Тя се изследва и към настоящия момент посредством специално разработен писмен въпросник. Целта на проучването е да обхване в своеобразна, непрекъснато попълваща се, клетъчна структура максимално много българи, влизащи в състава на микрогрупите на отделните анкетьори.

Тезата ми е, че промените в поведението на съвременният читател, поне в българското му проявление, могат да се обяснят с *верига от парадокси.*

МЕТОДИЧНА РАМКА НА ПРОУЧВАНЕТО

- Период на проучването – 2008-2010 г. (непрекъснато в продължение на 3 години).
- Обект на проучването – микросоциалните групи на студентите, обучаващите се в дисциплината „Теория на четенето” във Факултета по журналистика и масова комуникация на СУ (голяма част от тях работят в издателства и в книжарници, т.е. в сферата на книгата), пълнолетни граждани, преобладаващо 18-35 годишни млади хора, т.е. връстници на интернет, на електронната книга и посттоталитаризма.
- Методичен инструмент на проучването – еднотипен въпросник (анкета) от смесен тип, с отворени и затворени въпроси.
- Цел на проучването – посредством качествени показатели да предостави емпирична информация едновременно за понятийната (абстрактната) и за символната (иконичната) читателска култура на българите.
- Степен на достоверност на резултатите – паралелно с въпросника, анкетиращият използва и непосредствено (директно и индиректно) наблюдение над респонденти, които познава лично, т.е. наблюдаващият има фонови, априорни знания за тях и респондентската лъжа, подвеждането и заблудата с неверни отговори е минимизирана.
- Брой на субектите на микрогрупите – 72
- Общ брой респонденти – 1080

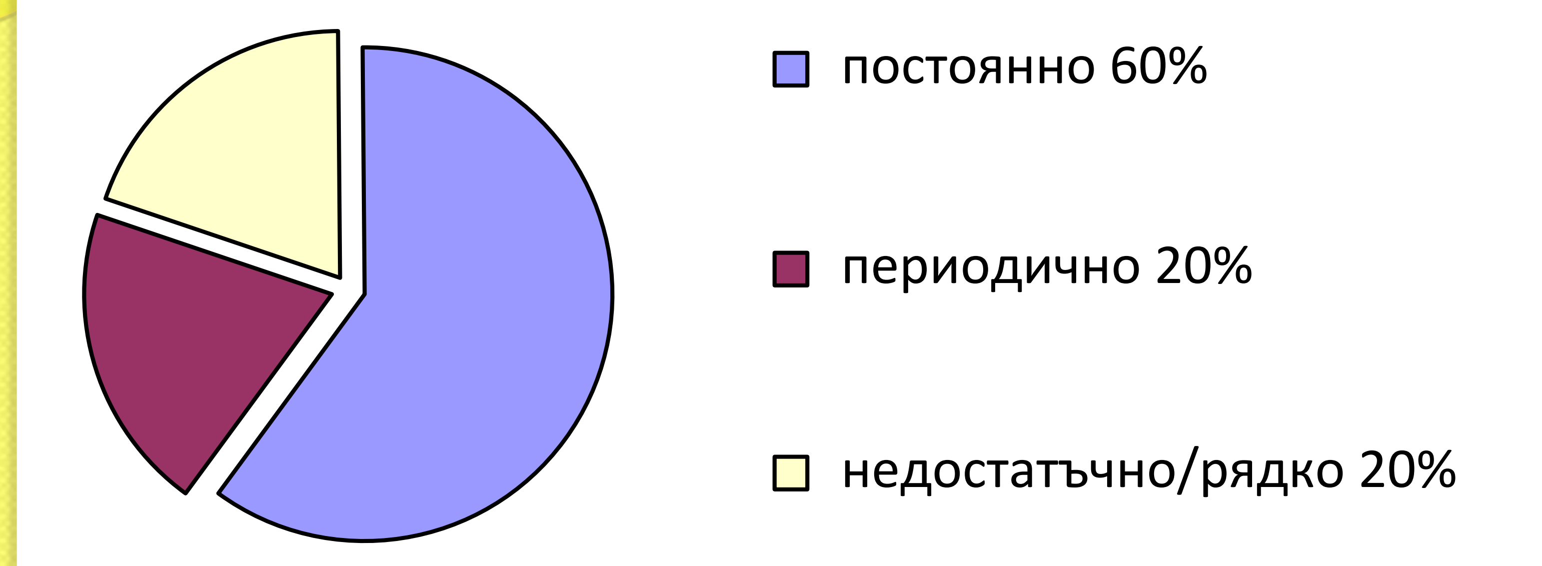
РЕЗУЛТАТИ

Аргументите за тезата за наличието на парадокси в четенето на младите българи се съдържат не само в резултатите от проучването „Чете ли моята микрогрупа”, а и в системните ми допитвания и наблюдения на читателската конюнктура у нас и по света.

Допълнителните еднократни анкетни проучвания са:

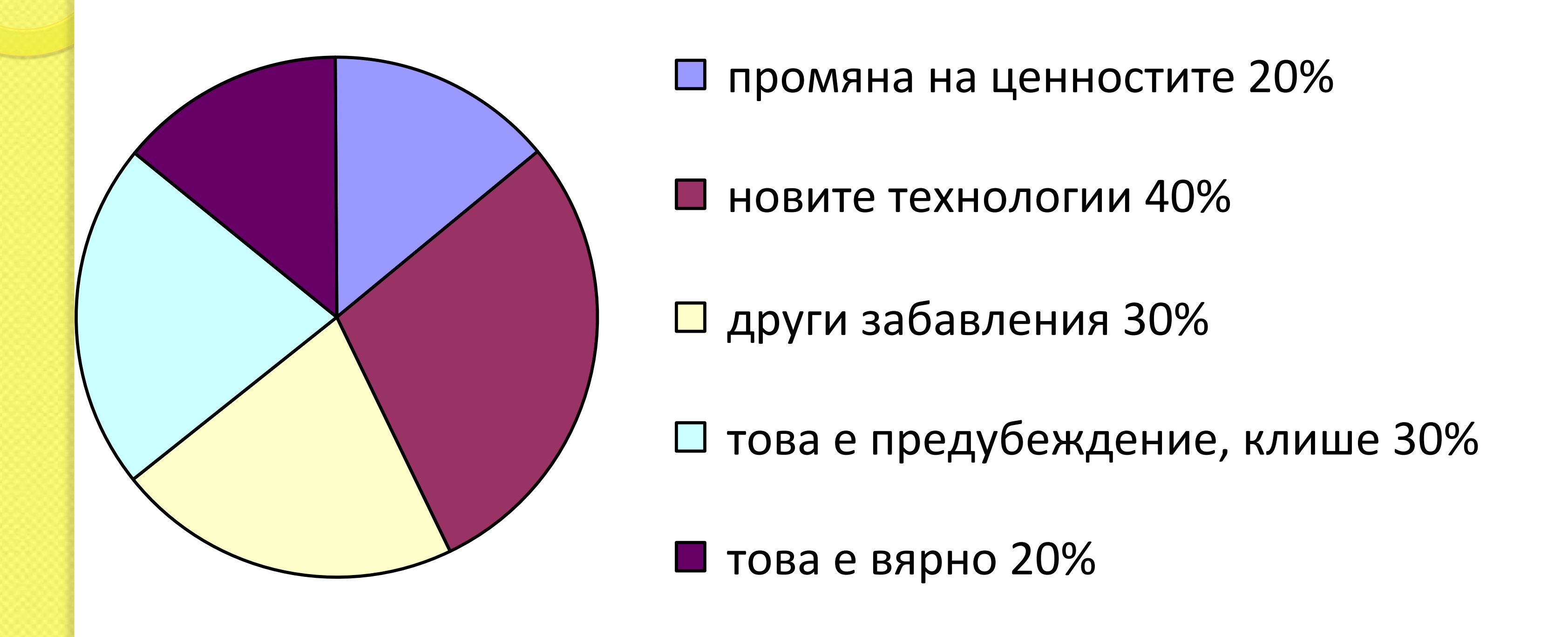
- „Отношение към книгата”
- „Отношение към четенето” (Страхът от четенето / Библиофобия),
- „Читатели в колаборация”
- „Готовност за ново четене на SMS формати”
- „Отношение към комикса”
- „Отношение към 3D книгите”
- „Защо да мразя книгата” – трикратно анкетно проучване (2008-2010 г.), реализирано по метода на „негативното” допитване.

Колко често четете?

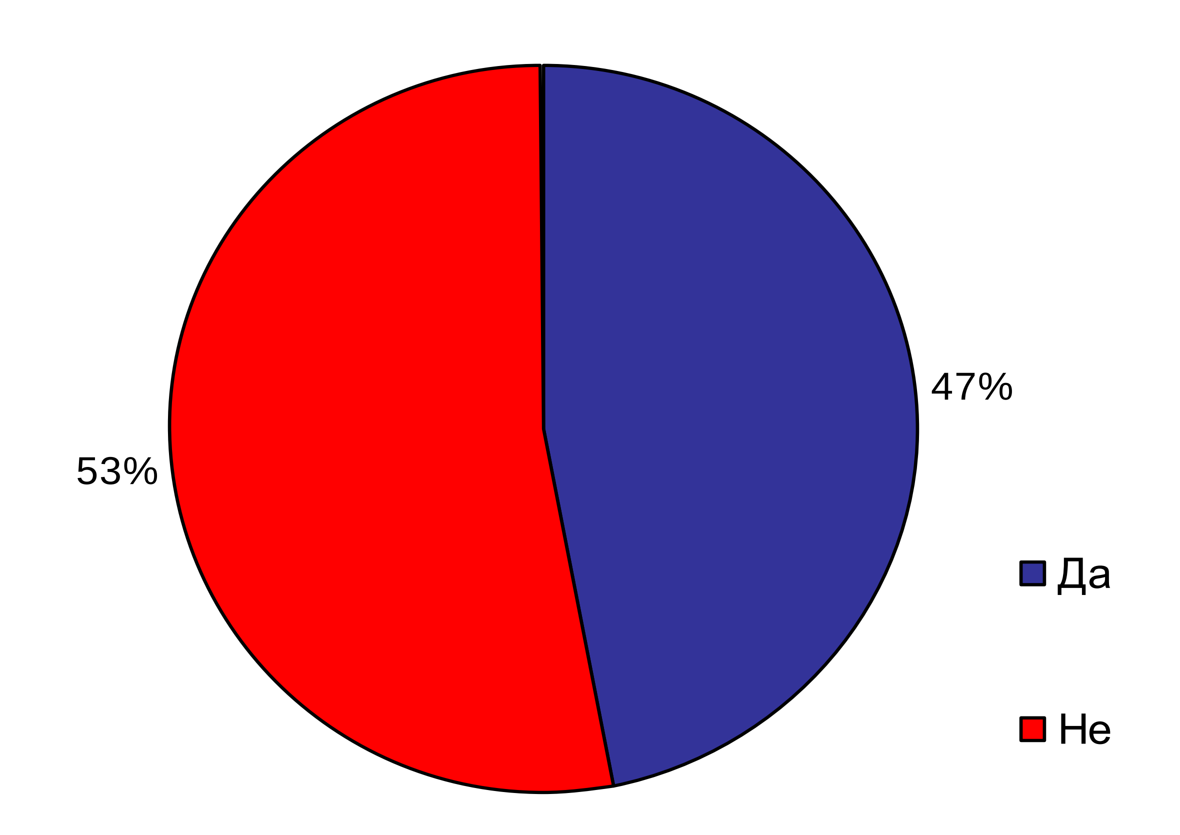
Повечето анкетирани (60%) се самоопределят като постоянно четящи (независимо какво) и нито един не казва, че не чете.

Каква е причината в общественото пространство да се твърди, че младия човек не чете?

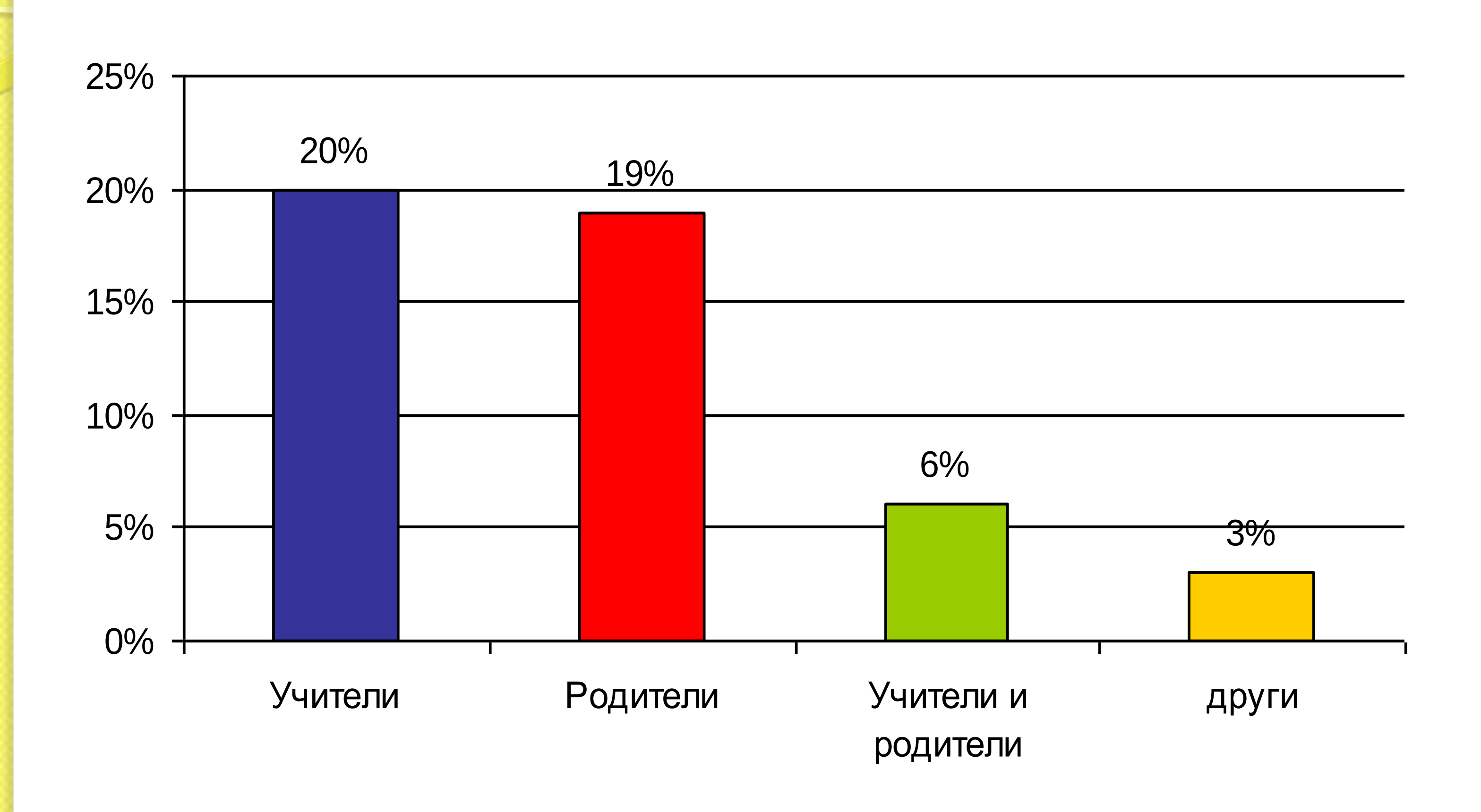

Почти 1/3 от обектите смятат, че твърдението, че младия човек не чете, е предубеждение, неоправдано клише, а 1/5 са съгласни с твърдението.

Някога някой карал ли ви е да четете книги насила?

Кой ви е карал да четете книги насила?

Дайте определение на глагола „чета”

Половината членове на микрогрупите определят четенето като възприятие на писмен текст. Едва 10% разбират четенето като по-сложен психологичен процес, а други 10% отказват да дадат точно определение.

Определете кое от изреденото е четене?

	да	не	не знам
„Немили-недраги”	100 %	-	
вицове	60 %	40 %	
етикети	40 %	40 %	20 %
билдборд	10 %	70 %	20 %
надписи в тоалетна	70 %	30 %	
фотоалбум	1%	90 %	9 %
готварски рецепти	60 %	30 %	10 %

Събраните резултати в изложената таблица показват, че всички анкетирани смятат за „четене” четенето на художествена литература; голям процент – четенето на надписи в тоалетната, а само 1% приемат и фотоалбума като обект за четене.

ИДЕИ И РЕШЕНИЯ

1) Трябва да се ангажира **родителската институция** и да се редуцира пасивността й спрямо формирането на първична читателска култура. И когато се изисква обща медийна грамотност от децата, може би трябва да се настоява за **медийна грамотност първо за родителите.** Не би трябвало знанията за културната практика „четене" да са предмет едва и единствено на началната степен на образование.

Твърдя това, водена от две обстоятелства.

Първо обстоятелство – важен е отговорът на въпроса **кога и как се полагат основите на читателя.**

Читателят се формира още в майчината утроба. Факт е, че човешкият ембрион получава информация от външния свят още докато е в утробата. В периода 4-ти – 9-ти месец на бременността жената вече трябва да е и педагог на своя бъдещ читател. Докато е в корема на майката бебето е в пълна готовност да усвоява четен на глас текст. Естествено, не става дума за възприемане на смисъл, още повече – за разбиране. Но още неродено, то придобива навик за рецепция на особения ритъм на написаните изречения, на ритмиката на четеното слово. За това е нужно бъдещата майка да чете на глас. Дори не е задължително това да са детски книжки, а да чете на глас всичко онова, което чете за себе си. За да се докаже това, би могло да се направи проучване на съотношението между обичащите и необичащите четенето децата, съответно между четящите и нечетящите на глас по време на бременността си техни майки (доказват го множество разкази на бременни студентки, които са учили за изпити на глас и чиито бебета в последствие усвоявали четенето като естествен физиологичен процес). Необходимо е да се развива научното поле на пренаталното четене.

Второто обстоятелство – апробиран факт е, че учениците ще осъзнаят значимостта на дейността четене, само ако членовете на семейството в ежедневни битови ситуации провокират **децата по-често да четат с неучебна цел.**

Четенето с неучебна цел е четене за ориентиране в обстановката; четене на надписи на сгради, номера и крайни спирки на автобуси от градския транспорт; ориентиране в поликлиниката по табелите на вратите и откриване на кабинета на личния им лекар – по името, фамилията и специалността му и т.н.

В тези случай децата ще прилагат бързо и ориентировъчно четене; ще упражняват уменията си за четене; ще осъзнаят значимостта на уменията за четене за справяне в ежедневни ситуации.

2) Вероятно трябва **да се премоделира педагогическата методика за начално ограмотяване в четене.** Този въпрос поставя мащабно проучване върху формиращия се читател от I-IV клас в дисертационен труд по педагогика, който беше успешно защитен в СУ „Св. Климент Охридски" през 2008 г. В него се обосновава и нуждата от **обща медийна грамотност** и **информационна култура** още в началното образование.

Ето изводите, които доведоха до това предложение:

- Съвременните ученици от I-IV клас се запознават приоритетно с художествени текстове и се формира у тях литературна компетентност за четене и разбиране на художествен текст, но не са формирани в необходимата и достатъчна степен уменията за информационно търсене. Те не могат самостоятелно да се ориентират и ползват библиотечните документи, не ползват интернет и компютри за информационно търсене и не умеят да описват фактологично ползван информационен източник.
- Учениците завършват IV клас без стабилно формирани компетенции за самостоятелната работа с нехудожествен (информационен, справочен, журналистически) текст поради отсъствието им в Държавните образователни изисквания.

- Съществуват неоползотворени възможности за формиране у 7-11 годишните ученици на информационна компетентност за прилагане на важните стратегии на нелитературно четене при търсене, намиране, ползване и оценяване на информационни източници и за осъзнаване на позитивите от дейността четене в свободното време, по лична инициатива.

3) **Обучението по четене може да стане увод във всички степени на образование** – не само в началното (там е просто декодиране), а в средното (четене за учене), във висшето и в докторантура (професионално четене, проактивно и научно четене), включително за най-висшата фаза на тази културна практика – Акмеология на четенето.

4) Необходимо е **да се разчупи матрицата на „литературоцентризма”**. Необходимо е акцентиране върху нелитературното четене в образователната система – четенето не бива да се отъждествява само с контакта с литература, дори не само с контакта с писано слово. Да не отнемаме правото на четене и на безбуквените или частично буквените книги, т.нар. иконични, аудио или визуални книги (вкл. комикс и манга). Монополизмът на художественолитературните програми априори дискриминира рационалния, схоластичния, „мъжкия” тип читател. Книгата първо е медия, едва след това е полиграфичен продукт и библиотечен том и само понякога е литературно произведение. Би било прекрасно всяка книга да съдържа „литература”. Но не е така.

И в момента българската образователна система демонстрира своето фетишистко отношение към художествената литература и мълчаливо дискриминира нехудожествените книги и нелитературното четене. Гражданинът в трудова възраст може да няма време за литература, но един категорично може да не може без бизнес-наръчника, друг – без Библията, трети – без наказателния кодекс, четвърти – без библиографските издания или готварските книги. На всичко отгоре – художествената литература е по-трудна от информационните текстове. Всеки има първичен стремеж към информация, но не всеки стига до фазата на тълкуване, разглобяване на мисълта, хващане на схемата на писателя (напр. в „Ана Каренина”).

Важни за началната читателска култура са и компютърните игри – там те подстрекават към получаване на точна информация – не може да играеш със самолет Миг 29 или с подводница и да спечелиш играта без да научиш всичко за този самолет и тази подводница.

5) Необходимо е **акцентиране върху производството на материали за четене и преди всичко на книги** – нужно е ясно обръщение към издателите за потребността от ергономична, комфортна, но и пълноценна, качествена, по максимално високи стандарти изработена книга (*видът на книгата възпитава!*).

6) Необходимо е **акцентиране върху тялото на материалите за четене** – възпитаване на култура на докосване, на манипулиране на книжното тяло, на реконструиране, лекуване и т.н., както и на включване на книгата като тяло във всички жанрове на изкуството, маркетинга и рекламата.

7) Необходимо е **ангажиране на библиотеките** във всеки етап от развиването на читателската култура на младите хора. Професионалистите в библиотеките биха могли да формират знания у младите за полиграфичните характеристики или за т.нар. анатомия на книжното тяло (нещо, което е на твърде ниско ниво, с оглед на отговорите на въпрос 18 *„Какъв е любимият ви формат книга?”* – у респондентите липсва адекватната терминология, познатите им формати са само два, „стандартен” и „джобен” и дори подменят понятието „формат” с „обем” или „подвързия” – предпочитан формат им е „средно дебела книга” или за „книга с меки корици”). Библиотечната среда е напълно подготвена за едно обучение по познатото от преди десетилетия, но неглижирано ББЗ (библиотечно-библиографска грамотност) и по информационно търсеща и информационно организационна култура. Това не е нова идея, но акцентирам върху нея, защото библиотеката неусетно започна да конкурира Училището/Университета. Защо смятам така? На първо място все по-интензивно и все по-позитивно и оптимистично се споменава думата „библиотека”, отколкото училище и университет, дори говоренето да е интензифицирано предимно спрямо „дигиталната библиотека”. Но на второ място библиотеката със своята своевременна и безалтернативна дигитализация и отвореност към интернет има реален потенциал да изземе функциите на традиционния университет, като налага интерактивните форми на специализирано обслужване и дистанционното самообучение.

Съвременното училище и донякъде съвременният университет са изправен пред **модерен парадокс**: вместо да изпълняват своите основни функции – социализираща, културно-комуникативна и публично-дискусионна, рискуват да станат средища на "изтощена интелектуалност". Въвлечени в мощните процеси на глобалната трансформация, все по-трудно ще устояват своята независимост, като намират сили единствено да транслират "истинското знание", произведено от чужди култури.

Библиотеката с професионални библиотекари, поне засега, се очертава като най-надеждният оазис на "мислещият човек", на интелектуалната и свобода и "академичната" автономия. Дигитализираната и мултимедиатизираната библиотека открива възможност за образоване на необразованите и дообразоване на образованите.

8) Акцент върху хигиената на четенето

Парадоксалното тук е колко безпощадно се пренебрегва хигиената на четенето; на какво непознаване на ергономията и хигиената на окото сме потърпевши. Колко от издателите имат предвид физиологията на четящото око? А то изиграва цял неврофизиологичен спектакъл по печатната страница. Няма да е пресилено ако кажем, че издателската небрежност уврежда зрението и намалява ефективността при четенето. Официални норми за полиграфическото изпълнение у нас има само за учебните книги в Наредбата за учебниците и учебните помагала на МОН. Но за останалите книги хигиенни изисквания сякаш не са нужни. Може да погледнем как е примерно в рускоговорещите страни. Изобилие от документи със заглавие „Хигиенни изисквания към книжните издания за възрастни”, педагого-ергономични изисквания към печатните средства, методики за хигиенно-епидемологична оценка на издателската продукция и други, допълващи законите за здравето и одобрявани от Министерствата на здравеопазването. Хигиената на книгата има пряка връзка с отношението на читателя към нея. Печатното издание е единственото “медийно тяло”, което човекът допуска в личното си пространство – буквално на 30-40 см от очите. А нехигиеничните книги на пазара са анти-възпитателен фактор.

9) **Видеокултура и аудио-визуална грамотност** – видеоревюта, видеорецензии видеореферати, видеотрейлъри, видеоесета.

Все пак в критериите за медийна грамотност (Media Literacy) влиза и способността сам да участваш в медийния свят чрез създаването на медийни съдържания, например училищен вестник, интернет страница, кратък филм или репортаж. Действията може да се канализират в две посоки:
Първо – филми и екранизации. Екранизациите на книги не са в конфликт със самите книги, а са логично и дори задължително тяхно медийно разширение. Както се казва в разговора между автор на хоръри и неговия издател от филма „*В устата на лудостта*”: „ – Искам да залея целия свят с книгите си. – А онези, които не четат книги? – За тях ще са филмите”.
Второ – мултимедийните платформи. Актуалните форми на обогатена (“enriched”) или усилена (“amplified”) версия на книгите добавя нов сензорен опит у читателя.

10) Театрализиране на книгата, екстравагантни спектакли с книгата като тяло, книго-арт и пърформанси – скулптури, пластика, мода, бижутерия, кулинария, конструктори, книгата като изразителен материал или като актьор в градския интериор или в околната среда. Да се разиграят местата на книгата във физическата среда, да се експериментира с начините, по които книгата да се движи и появява по пътя на човека и с това да се напомня, че книгата трябва да има ТЯЛО, физическа форма и че тя, а не технологията, се движи с нас и с нашата скорост.

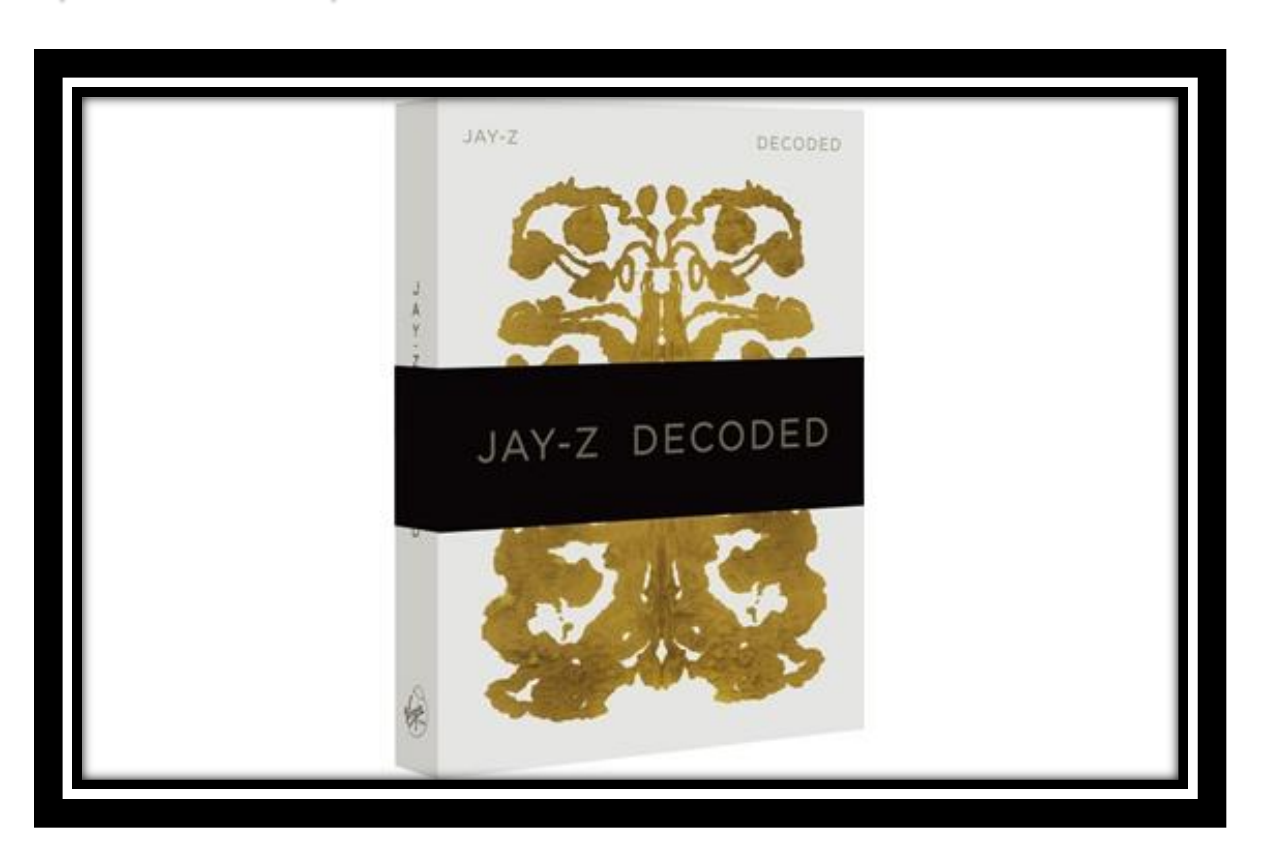
ПРИМЕР. Нова екстравагантна и креативна кампания за книга – автобиографията „*Decoded*" на рап звездата *Jay-Z* (премиерата на книгата беше на 16.11.2010, а кампанията приключи на 20.11.2010). Организатор е търсачката Bing Maps на Microsoft с помощта на специален сайт Bing.com/Jay-Z, от където насочваха търсачите/ловците. Кампанията е тип градска игра, едновременно онлайн и офлайн „Открий страниците" от книгата. 320-те страници с пасажи от книгата бяха пръснати из всевъзможни МЕСТА в градове по цял свят - по билбордове, по стени и покриви на сгради, на витрини, по покривки, чинии, чаши в пицарии и барове, на баскетболно игрище, на билярдна маса, на дъното на басейн и дори на външността на автомобил „Кадилак" на яке с марката „Гучи". Местата не бяха избирани хаотично, а бяха свързани с точните места от живота на Jay-Z, т.е. локализираха местата, описани в съдържанието на конкретната страница.

ПРИМЕР
ЗА ТЕАТРАЛИЗИРАНЕ НА КНИГА

JAY-Z
"DECODED"

MASSIVE MULTIPLATFORM CAMPAIGN
18.10.2010 г. – 00:00:01 ч.
20.11.2010 г. – 11:59:59 ч.

Кампания на автобиографичната книга "*Decoded*" на рап певеца *Jay-Z*. Издател *Spiegel & Grau*, търговска марка на *Random House Publishing Group.*
На корицата илюстрация от *Rorschach*.
Премиера – *16 ноември 2010 г.*

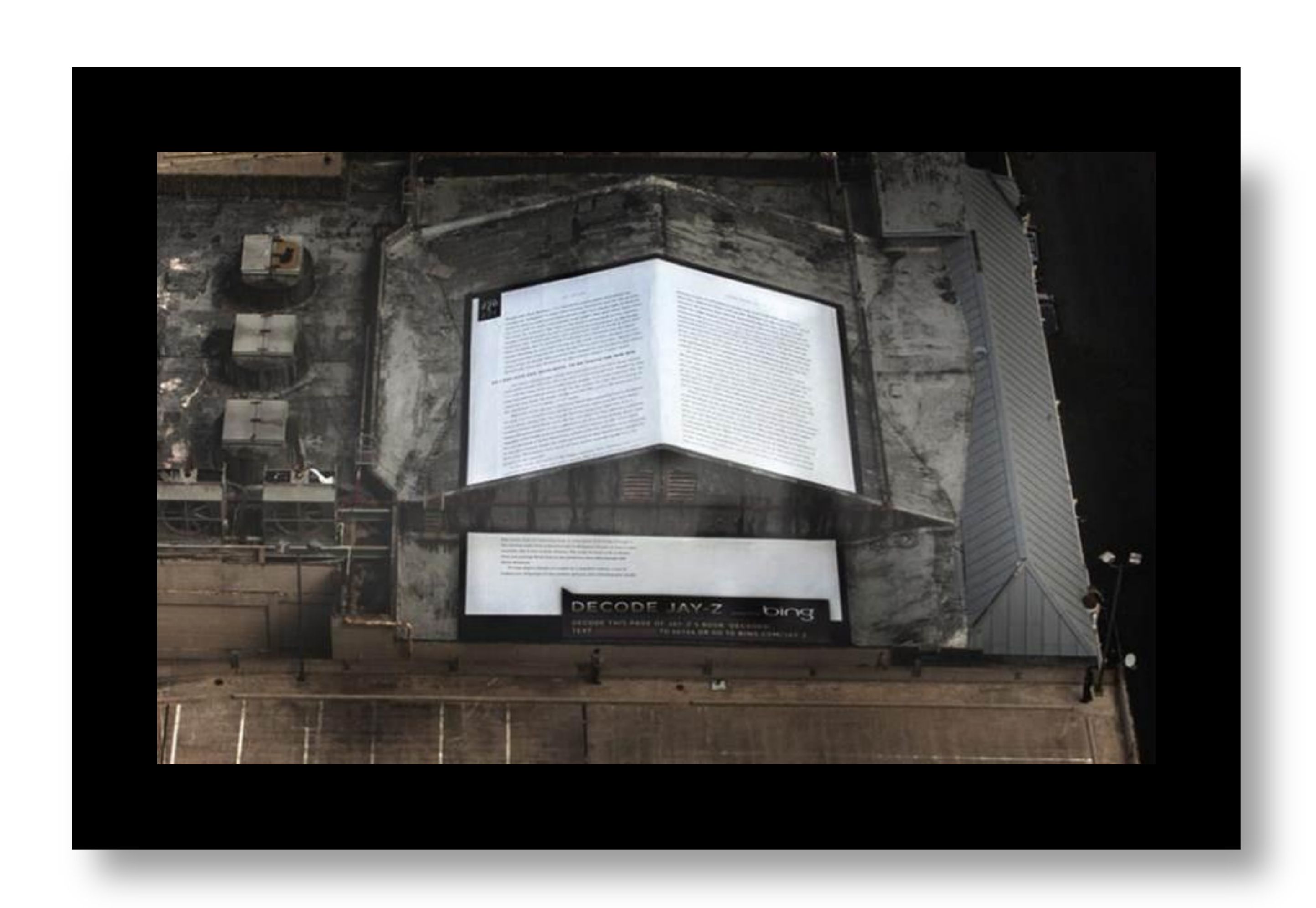
На билборд

На билборд

На покрива на *Orpheum театър* в Ню Орлиънс

На автомобил Кадилак

На боксова круша

На покривка в ресторант

На билярдна маса

На дъното на басейн

На яке GUCCI

Тъй като виждам сериозна рационалност в отчетения по-горе парадокс на „социокултурния ривърс", предлагам попълване на новата грамотност с действия по **реабилитация на древни грамотности**:

1) Реабилитиране на културните практики „говорене" и „слушане", за ограмотяване по разговор, по живо общуване

Дефакто, четенето е *непълноценна комуникация*, тъй като контактът е между жив човек и застинал текст, а не между човек и човек. Именно затова казваме, че четенето е рецептивен процес между читател и текст, а не между читател и автор. Дори самият създател на текста, авторът, чете на един следващ етап собственото си произведение като читател. Докато четеш, нямаш насреща си живо съзнание, което би могло навреме да те коригира, ако грешиш в разбирането или тълкуването. Писменият текст не може да бъде наречен съсубект в комуникация, поради своята застиналост, ригидност и нереактивност.

И най-важното условие за наличие на комуникация – обратната връзка, в ситуацията на мълчаливо четене напълно отсъства. Затова приемам възгледа на **Цветан Тодоров**, че социалността може да бъде постигната и без книгите, че по отношение на изграждането на висок морал приоритетно място има живият контакт, а не достъпът до класическите текстове. Качествен човек се създава и извън книгите. По-ефективна информационна дейност от четенето е живият разговор по дадена тема.

С едно допълнение – жив разговор, дори само върху прочетена книга или статия, но с по-знаещ човек, с по-начетен от теб, изобщо – с човек над твоето ниво. Само тогава познанието, ученето не само се развива по спирала, напред и нагоре, а и действително се строи и уплътнява като кула.

2) Реабилитиране на първичното „четене” – изначалната грамотност по разчитане на природата, по тактилния и мануалния опит с физическата среда

Към реабилитиране на правата на *Homo Sensitiv* (чувстващият човек), на сетивния опит и реабилитацията на ръката – физическото, телесното, сензорното познание:
Когато казваме, че четенето е непълноценна комуникация, имаме предвид обстоятелството, че при него отсъства ключов аспект на познанието – *осезанието*. Социалната психология ни е извела много важен факт: процесът на комуникация се състои от 30% вербалност и 70% невербалност. Тоест, 70% от ефекта си комуникацията дължи на тялото. А сред тези 70% най-голям дял заема тактилната комуникация. Нещо повече – неврофизиолозите днес твърдят, че най-ефективният сензорен канал при обучението на човека не е нито зрението, нито слухът, а осезанието. Впрочем, по умозрителен път до тази важна природна закономерност е достигнал още Аристотел: “*Осезанието е единственото сетиво, загубването на което обезателно причинява смъртта на живото същество... Докато другите четири сетива са заради благополучието, осезанието прави живота*”, обобщава Аристотел.

Известно е, че дете, лишено от телесен контакт, изостава в психическото и физическото си развитие и накрая загива.

Това даде право на Ролан Барт да възроптае срещу „фригидната” наука, че не обръща достатъчно внимание на “еротичното отношение” към изследваните явления, а на Умберто Еко да призове да се ускорят изследванията на тактилните аспекти на комуникацията, останали непроучени поради трайно наложеното пуританско вето върху тях. В същото време в модерния технологизиран свят тенденциите не прощават – регистрира се феноменът „*сензорен глад*”. Това е сериозен проблем за съвременния човек, който живее във все по-стерилна среда, с все по-виртуални отношения, с все по-еднотипни миризми и материи. Макар и не толкова радикално, но прекаляването с четене на книги също може да провокира сензорен глад.

В традиционната схема „читател с книга в ръце” живото читателско тяло е в съприкосновение с мъртво книжно тяло, т.е. с изкуствен полиграфически продукт, а не с автентичната материя на опознаваемия обект. Действителността от текста той посещава виртуално, героите или документираните лица, които се стреми да разбере и опознае, са в някаква ментална проекция, а не във физическата си цялост. Следователно четенето продуцира ригидно, редуцирано и непълно знание по темата на написаното.

Ако в действителност само участието на ръката развива мозъка, ако 70% от ефекта си комуникацията дължи на тялото, а не на словото, а сред тези 70% най-голям дял заема тактилната комуникация, бихме могли да предположим какъв огромен познавателен ресурс се губи в една опосредствана комуникация, каквато е четенето.

Ако ръката на четящия не може до докосне, да контактува чрез „палпация" (казано на медицински език), с право можем да обобщим, че *основен неврофизиологичен дефицит при четенето* е липсата на тактилната информация, придобита чрез допир, липсата на ръкуването със съсубекта, липсата на мануалното и оттук на полисетивното познание, невъзможност за сакрализацията на обектите чрез докосването.

3) Реабилитиране на практическата мъдрост и справяне с живота

Все пак дефинициите на ЮНЕСКО и за „грамотност, и за „информационна неграмотност” се простират и след четенето – на територията на „използването на информация в професионалния и личния живот” и „участието в дейности, свързани с развитието на обществото”. Неграмотността по дефиниция също се проявява в постчитателското поведение като „неумение да използваш четенето в трудовата си дейност, макар и да имаш формално образование”. Затова нека отчетем:

- Актуалните дефицити сред българските младежи (студенти и в трудоспособна възраст, а и в докладите на PISA за 2000, 2006, 2009 г.) – слаба практическа подготовка, недостатъчни практически умения.
- Данните в "*Рейтингова система на висшите училища в България*" към МОМН (октомври 2010 г.) по нашето професионално направление „Обществени комуникации и информационни науки” – по показател „*Практическа подготовка*” от общо 11 висши училища на първите 3 места са недържавни университети, а Софийският университет е на последно (11-то) място:

ПРАКТИЧЕСКА ПОДГОТОВКА				(100,00%)
#	Висше училище	Град	Образователна степен	Резултат
1.	Американски университет в България	Благоевград	бакалавър	82,35
2.	Бургаски свободен университет	Бургас	бакалавър, магистър	71,87
3.	Нов български университет	София	бакалавър, магистър	69,66
4.	Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”	Пловдив	магистър	68,60
5.	Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”	Варна	бакалавър, магистър	47,00
6.	Югозападен университет "Неофит Рилски"	Благоевград	бакалавър, магистър	45,98
7.	Университет по библиотекознание и информационни технологии – София	София	бакалавър, магистър	40,45
8.	Шуменски университет "Епископ Константин Преславски"	Добрич, Шумен	професионален бакалавър, бакалавър, магистър	39,27
9.	Университет за национално и световно стопанство - София	София	бакалавър, магистър	35,61
10.	Великотърновски университет "Св. св. Кирил и Методий"	Велико Търново	бакалавър, магистър	27,36
11.	Софийски университет "Св. Климент Охридски"	София	бакалавър, магистър	21,86

Обективността изисква да не изпускаме от поглед и тезата, че книгите не помагат за практическото щастие и за физическото оцеляване.

В периодично провежданото сред студентите допитване „Защо мразя книгите" само преди дни един от младежите беше болезнено убедителен: *„Има едно стихотворение на Атанас Далчев „Книгите", от него тръпки ме побиват и заради мислите, които ми навява, може наистина да намразя книгите*":

КНИГИТЕ

Атанас Далчев

Пред мен е книгата разтворена
и денем, и нощя;
все сам, аз не познавам хората,
не зная и света.
Прилитат и отлитат птиците,
изгрява ден, залязва ден:
аз дните си като странѝците
прелиствам уморен.

Години да четеш за чуждия
живот на някой чужд,
а твоят, никому ненужен,
да мине глух и пуст.

До мене ти не стигна никога,
о, зов на любовта,
и аз изгубих зарад книгите
живота и света.

Безпристрастно погледнато, четенето не е фактор в грамотността ни за физическо оцеляване.

Тук може да вземем за онагледяване сцената от екранизацията на трилогията на Л. Рон Хабърд „*Бойно поле земя: Сагата на 3000-та година*" (*Battlefield Earth: A Saga of the Year 3000*) от 2000 г. По-точно кадрите с надписа на разрушена и отдавна изоставена сграда: „**Библиотека на Денвър**" (между 00:54:23 – 00:55:20). Докато един от малцината оцелели човеци Джони разлиства покрита с прах книга - „*Декларация на Независимостта*", новият господар на Земята, чуждопланетният псиклос му говори: „*Когато атакувахме планетата ви, всичките ви войници и най-съвременните ви технологии, се съпротивляваха само 9 минути, преди да бъдат унищожени. Затова човекът е застрашен вид. Всичко, което хората са знаели е тук. Можеш да гледаш каквото поискаш, защото тук няма нищо, което да ти помогне*".

В надменните думи на не-землянина, не-човека има доста силна доза серум срещу опиянение и хладен душ за отрезвяване. Не всичко, нужно на човека, е в книгите.

„Библиотека на Денвър”

Екранизацията на трилогията на Л. Рон Хабърд *„Бойно поле земя: Сагата на 3000-та година”* *(Battlefield Earth: A Saga of the Year 3000)* от 2000 г.

(00:54:23 – 00:55:20)

Желанието ми е като достойно начетени хора да бъдем мъдри и именно ние да насърчаваме и извънчитателските компетентности. Да показваме не само как да бъде монетаризирано прочетеното. Да показваме как по-добре и физически се справя начетен човек.

В противен случай, доколкото вече нарастват общности от „сървайвъристи”, ориентирани изцяло към практическите умения за физическо оцеляване, ще трябва да се справяме със следващия парадокс, при който ще говорим вече не за добри и лоши читатели, а за читатели и скаути.

А нали, както се изразиха Братя Стругацки, бъдещето е старателно обезвредено настояще.

Lesen in der Epoche der Neuen Medien

Seminar

Goethe-Institut Bulgarien

2. – 3. Dezember 2010